

Aanbesteding Accountantsdiensten
Aanbestedende Dienst: Staatsbosbeheer
Referentie:

Omschrijving:

Staatsbosbeheer is voornemens een overeenkomst te sluiten met één leverancier voor accountantsdiensten zoals in deze inschrijvingsleidraad bedoeld. Deze Europese aanbesteding wordt uitgevoerd volgens de Aanbestedingswet 2012. De aanbesteding wordt uitgevoerd aan de hand van de openbare procedure. De opdracht wordt gegund aan de inschrijver met de economisch meest voordelige inschrijving gebaseerd op de beste prijs-kwaliteitverhouding.

Toelichting:**Nr:****Categorie** Juridisch**Betreft** Annex IV Programma van Eisen, Juridische Eis 1

1

Vraag

U geeft aan dat wij akkoord dienen te gaan met de conceptovereenkomst zoals opgenomen in Annex VIII. Echter, dit document hebben wij niet aangetroffen. Wilt u ons dit alsnog toesturen?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

Deze staat gewoon in de inschrijvingsleidraad, Annex VIII, pagina 31

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Interne beheersing

2

Vraag

Wat zijn op dit moment de belangrijkste prioriteiten voor de Audit Commissie / Raad van Toezicht waar de accountant rekening mee moet houden?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

De AC/RvT heeft geen prioriteiten in relatie tot de accountant anders dan het tijdig gereed hebben van een goedgekeurde jaarrekening voor 15 maart 2021. Vanuit het oogpunt van interne beheersing heeft de programma/projectadministratie en -beheersing de meeste prioriteit.

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Hardclose

3

Vraag

Uit uw inschrijvingsleidraad blijkt dat een hardclose wordt uitgevoerd. Welke werkzaamheden behelst dit?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

In deze fase wordt niet uitsluitend aandacht besteed aan het vastleggen van specificaties van de balansrekening, maar is er ook aandacht voor volledigheid analyses op dubieuze debiteuren, kasstaten, aanwezig materieel MVA etc. en cijferbeoordelingen op de regels van de winst-en verliesrekening en analyse op interne doorbelastingen en eliminaties.

Nr:**Categorie** Inhoud

- 4 **Betreft** Controle jaarrekening
Vraag
Wat is de impact van de in het inschrijvingsleidraad opgenomen opmerking (pag. 12) 'deze methode wordt nog verder geperfectioneerd naar optimale aansluiting van specificaties en onderbouwende documentatie' op de accountantscontrole?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
De kwaliteit van de specificaties en toelichtingen (incl. documentatie) incl. vastleggen van aansluiting naar de saldibalans met een 'afgeletterde' grootboekspecificatie. Na consolidatie sluit deze met de post in de jaarrekening
- Nr:**
- 5 **Categorie** Inhoud
Betreft Administratie
Vraag
Uit de inschrijvingsleidraad blijkt dat administratie momenteel op het niveau van de 4 divisies plaatsvindt. Hoe vindt samenvoeging plaats op SBB-niveau?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Alle divisies voeren hun financiële administratie in Unit 4 BW in één administratie., met één totaal balans en winst- en verlies. De BV's voeren hun financiële administratie in Exact; bij iedere periode wordt via een brugstaat de actuele standen uit het grootboek verwerkt in Unit4 BW. Via intercompany boekingen worden de interne transacties en resultaten van de deelnemingen verwerkt in Unit 4 BW.
- Nr:**
- 6 **Categorie** Inhoud
Betreft Administratie
Vraag
Wat is de impact van de per 1 januari 2021 geplande organisatieverandering op de administratie?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Geen. De hele organisatie werkt en blijft werken in dezelfde financiële administratie in Unit 4 BW.
- Nr:**
- 7 **Categorie** Inhoud
Betreft Deelnemingen
Vraag
Hoe wordt de juistheid van de financiële gegevens van de deelnemingen vastgesteld (Buitenleven Vakanties BV, Bio Enerco BV)?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
In de deelneming Buitenleven Vakanties BV worden onze vakantiewoningen verhuurd. We zijn vooral geïnteresseerd in de bezettingsgraad en de volledigheid van de opbrengsten. Iedere periodieke afrekening wordt gecontroleerd en aangesloten met de reserveringen. Daarnaast steunen we op de werkzaamheden van de externe accountant van de BV. Bij Bio Enerco BV voeren we slechts een zeer beperkte interne controle uit. We steunen op de rapportage van de directie van de BV. Het financieel belang is zeer beperkt.
- Nr:**
- 8 **Categorie** Inhoud
Betreft Interne beheersing
Vraag
Steunt uw huidige accountant op de werkzaamheden zoals uitgevoerd door uw internal audit afdeling? (zie pagina 7 par 3.1 Jaarplan 2020 Audit SBB)
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020

"Ja, voor zover van toepassing. Zie ook toelichting op blz. 12 van gepubliceerde bijlage jaarplan 2020 van interne audit in paragraaf 3.1 financial audits:

"De externe (wettelijk verplichte) Financial audit ten behoeve van de jaarrekeningcontrole wordt uitgevoerd door de externe accountant.

In onderlinge afstemming wordt geïnventariseerd in hoeverre de accountant gebruik kan maken van de interne resultaten. Andersom geldt dat de resultaten van de externe controle werkzaamheden, kunnen worden gebruikt als input voor de geplande interne audits of om specifieke geconstateerde aandachtsgebieden nader te onderzoeken. Tevens zal geborgd worden dat de mate van overlap in audit onderwerpen zoveel mogelijk wordt beperkt.

In iedere operational- en compliance audit wordt de financiële beheersing meegenomen.

Nr:

Categorie Inhoud

Betreft Interne beheersing

9

Vraag

Hanteert uw huidige accountant momenteel een systeemgerichte controle-aanpak? Zo ja, voor welke processen?

Antwoord

Vrijgegeven: 13-10-2020

De controle aanpak wordt bepaald door de externe accountant. De accountant steunt deels op de werking van de IT-beheersmaatregelen. De accountant heeft n.a.v. de interimcontrole 2019 gerapporteerd dat alle interne IT-beheersingsmaatregelen op de 5 domeinen die de jaarrekeningcontrole-aanpak mede bepalen in opzet zijn aangescherpt. Voor de domeinen algemeen wijzigingsbeheer en beheer van externe partijen heeft de accountant bevindingen geconstateerd waardoor een volwassenheidsniveau van 3 (is level 3-gedefinieerd) op deze domeinen niet is behaald, de accountant waardeert deze op level 2,5 en 2,75. Op de domeinen logische toegangsbeveiliging en beheer van kritische toegangsrechten is Staatsbosbeheer verbeterd naar level 3. Op het testen en accorderen van wijzigingen is Staatsbosbeheer gedaald van level 3 naar net daaronder. Zie ML 2019 van PWC paragraaf 2.1 IT-beheersingsprocessen.

Doordat changemanagement in 2019 niet effectief is geweest heeft de accountant de getrouwheid van lijstwerk uit het financiële systeem UBW bij de jaarrekeningcontrole 2019 gegevensgericht gecontroleerd.

Nr:

Categorie Inhoud

Betreft Ambities

10

Vraag

Welke ambities heeft SBB ten aanzien van het gebruik maken van IT-toepassingen om de interne (proces)beheersing waar mogelijk te versterken en efficiënter te maken (bijv. door middel van applicatiecontroles in processen, data-analyse tooling)?

Antwoord

Vrijgegeven: 13-10-2020

Staatsbosbeheer streeft ernaar om het volwassenheidsniveau 3 (level 3 is gedefinieerd) van de IT-beheersmaatregelen structureel te handhaven. Dit level houdt in dat de accountant voor zijn controle kan steunen op de systemen en gegevensgerichte controle beperkt blijft.

Nr:

Categorie Inhoud

Betreft General IT Controls

11

Vraag

Steunt de huidige accountant op de werking van General IT Controls in en rondom uw systemen t.b.v. het steunen op geautomatiseerde beheersmaatregelen in de processen? Indien nee, waarom niet?

Antwoord

Vrijgegeven: 13-10-2020

De accountant steunt deels op de werking van de IT-beheersmaatregelen. De accountant heeft n.a.v. de interimcontrole 2019 gerapporteerd dat alle interne IT-beheersingsmaatregelen op de 5 domeinen die de jaarrekeningcontrole-aanpak mede bepalen in opzet zijn aangescherpt. Voor de domeinen algemeen wijzigingsbeheer en beheer van externe partijen heeft de accountant bevindingen geconstateerd waardoor een volwassenheidsniveau van 3 (is level 3-gedefinieerd) op deze domeinen niet is behaald, de accountant waardeert deze op level 2,5 en 2,75. Op de domeinen logische toegangsbeveiliging en beheer van kritische toegangsrechten is Staatsbosbeheer verbeterd naar level 3. Op het testen en accorderen van wijzigingen is Staatsbosbeheer gedaald van level 3 naar net daaronder. Zie ML 2019 van PWC paragraaf 2.1 IT-beheersingsprocessen. Doordat changemanagement in 2019 niet effectief is geweest heeft de accountant de getrouwheid van lijstwerk uit het financiële systeem UBW bij de jaarrekeningcontrole 2019 gegevensgericht gecontroleerd.

Nr:

Categorie Inhoud

Betreft Voorwaarden projecten

12

Vraag

Op pagina 14 van de inschrijvingsleidraad geeft u aan dat voor projecten met cat. I, II en III er geen specifieke voorwaarden zijn. Kunt u nader toelichten hoe het kan dat er voor deze projecten geen specifieke voorwaarden zijn?

Antwoord

Vrijgegeven: 13-10-2020

Met niet specifiek wordt bedoeld dat er geen bijzondere voorwaarden zijn anders dan de gebruikelijke voorwaarden van juistheid van de kosten en eventueel volledigheid van de opbrengsten.

Nr:

Categorie Inhoud

Betreft Project

13

Vraag

Hoeveel tijd is de huidige accountant gemiddeld bezig per project (schatting)?

Antwoord

Vrijgegeven: 13-10-2020

Deze vraag kunnen wij niet voor hen beantwoorden.

Nr:

Categorie Inhoud

Betreft Urenregistratie

14

Vraag

Hoe ziet het urenregistratie proces eruit (welk programma, wie geeft in, wie autoriseert) en steunt de huidige accountant op dit proces?

Antwoord

Vrijgegeven: 13-10-2020

De uren worden in Unit 4 BW geregistreerd door de medewerkers en geaccordeerd door de projectleiders. Vanaf 2021 schrijft iedereen bij Staatsbosbeheer integraal tijd.

Nr:

Categorie Inhoud

Betreft Systemen

15

Vraag

Welke systemen zijn er m.b.t. HR/ inkoop/ betalingen en steunt de huidige accountant op de processen?

Antwoord

Vrijgegeven: 13-10-2020

ADP/Workforce is in gebruik voor de personeels- en salarisadministratie. Bestellingen en inkoop worden primair in Unit 4 BW geregistreerd en de betalingen vinden plaats via Rabobank.

Nr:

- 16 **Categorie** Inhoud
Betreft Kostprijssystematiek
Vraag
Wij lezen dat SBB de UBW tarieven hanteert bij projecten, zijn de tarieven gebaseerd op de werkelijke salariskosten en is deze ook geaccepteerd door de subsidieverstrekkers? Indien de tarieven niet gebaseerd zijn op werkelijke salariskosten ontvangen wij graag een opstelling van de componenten opgenomen in het tarief.
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
De tarieven zijn gebaseerd op de werkelijke salariskosten. In veel gevallen worden de UBW-tarieven door de subsidieverstrekker geaccepteerd, tenzij de subsidievoorwaarden eigen richtlijnen kennen.
- Nr:
- 17 **Categorie** Inhoud
Betreft Bevindingen
Vraag
Welke belangrijke bevindingen/veel voorkomende bevindingen heeft uw huidige accountant in het kader van de projectcontroles?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
De accountant geeft bij projectverklaringen in voorkomende gevallen een verklaring met beperking wegens onzekerheid af voor de uurtarieven. De reden die de accountant aangeeft is dat zij de juistheid van de uurtarieven niet met de gevraagde mate van nauwkeurigheid kan toetsen, vanwege het ontbreken van een (onderbouwde) nacalculatorische berekening.
- Nr:
- 18 **Categorie** Inhoud
Betreft Bevindingen
Vraag
Zijn er belangrijke bevindingen vanuit externe reviews op de projecten? Zo ja, kunt u dit toelichten?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Er zijn geen andere externe reviews dan de externe accountant.
- Nr:
- 19 **Categorie** Inhoud
Betreft Accountantdossiers
Vraag
Worden de accountantdossiers gereviewd alvorens deze ter controle worden aangeboden? Zo ja, wie voert de review uit en wordt dit ook zichtbaar vastgelegd?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
"De jaarrekening wordt opgesteld door en onder regie van team Beleid en Control van de afdeling BEZ. De balansspecificaties en cijferanalyses worden opgesteld door de (decentrale) administraties. Daarvoor zijn instructies en formats beschikbaar. De dossiers worden gearhiveerd op een projectsite van het intranet van Staatsbosbeheer. De oplevering wordt gemonitord op tijdigheid en volledigheid; later volgt een kwalitatieve toets en wordt de aansluiting naar de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening vastgelegd. Die toets wordt uitgevoerd door B&C in samenspraak met de (decentrale) administraties. Daarna volgt oplevering aan de accountant."
- Nr:
- 20 **Categorie** Inhoud
Betreft Standaardbrugstaten/templates
Vraag
Wordt bij het opstellen van projectkostenverantwoordingen gewerkt met standaardbrugstaten/templates? Zo ja, kunnen wij hier een voorbeeld van ontvangen?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

De projectverantwoordingen worden in Excel opgemaakt op basis van de registratie in de projectenadministratie in Unit 4 BW.

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Standaard format

21

Vraag

Wordt er gewerkt met een standaard format lijst op te leveren stukken voor projectdossiers door SBB? Zo ja, kunnen wij hier een voorbeeld van ontvangen?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

ja, er is een standaard inhoudsopgave voor een projectdossier, zie bijlage "Inhoud projectdossier".

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Werkprogramma's

22

Vraag

Zijn er binnen SBB specifieke werkprogramma's per subsidieregeling die bij het samenstellen van de accountantsdossiers worden afgewerkt? Zo ja, kunnen wij deze ontvangen?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

Staatsbosbeheer werkt niet met standaardwerkprogramma's per subsidieregeling.

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Projecten

23

Vraag

Wij lezen dat de administratie van de projecten wordt gevoerd in UBW. Is deze gekoppeld aan CODA en is er ook een koppeling met de urenregistratie?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

Projectenadministratie voert Staatsbosbeheer in Unit 4 BW. Hierin wordt ook de urenregistratie gedaan. Coda is specifiek voor de administratie van de recreatieschappen en heeft geen koppeling met Unit 4 BW.

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Projectcontroles

24

Vraag

Is er een centrale planning en centrale coördinatie van projectcontroles binnen SBB? Zo ja, door wie wordt dit uitgevoerd?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

Ja er is een centrale planning. Een centrale coördinatie is er op dit moment niet, maar zijn wij wel voornemens in 2021 in te richten.

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Penvoerder

25

Vraag

Is SBB penvoerder bij projecten met meerdere partijen?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

Staatsbosbeheer kan penvoerder zijn als meerdere projecten met partners worden uitgevoerd, maar het omgekeerde kan ook aan de orde zijn (projectpartner is penvoerder). In geval van een partnerproject zijn er voorbeelden waarbij de partnerpartij zelfstandig een accountantscontrole laat uitvoeren, maar ook waarbij de partner meelift in de controle van de penvoerder.

Nr:
26
Categorie Inhoud
Betreft Projecten
Vraag
Kunt u aangeven wat de niet-specifieke voorwaarden zijn voor de projecten in categorie 1, 2 en 3?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Dit betreft de juistheid van de kosten en de volledigheid van de opbrengsten.

Nr:
27
Categorie Inhoud
Betreft Projecten
Vraag
In uw aanbestedingsdocument geeft u aan bij projecten dat er geen specifieke voorwaarden zijn voor de projecten in categorie 1, 2 en 3. Wat bedoelt u hiermee?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Dat de standaard voorwaarden gelden, dit zijn de juistheid van de kosten en eventueel de volledigheid van de opbrengsten.

Nr:
28
Categorie Inhoud
Betreft Projecten
Vraag
Kun u aangeven per categorie welke subsidieverstrekkingen het betreft en welk accountantsproduct er wordt verwacht (controleverklaring, rapport van feitelijke bevindingen). Dit is van belang om een goede inschatting te maken van de te maken uren.
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Het gaat om een controleverklaring. De subsidieverstrekkingen zijn meestal de provincie, het Rijk of Europa. De categorie indeling is afhankelijk van de hoogte van het bedrag.

Nr:
29
Categorie Inhoud
Betreft CV
Vraag
Graag willen wij als bijlage, zonder dat deze meetelt in het totaal 10 A4 pagina's voor het beantwoorden van G1, een CV van alle teamleden toevoegen zodat u een beter beeld heeft van ons team. Gaat u hiermee akkoord?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
U voegt de cv's bij van het in te zetten partner, (senior) manager en de controleleider. Zie ook materie eis 4.

Nr:
30
Categorie Proces
Betreft Presentatie
Vraag
Kunt u aangeven wie namens Staatsbosbeheer tijdens de presentatie aanwezig zijn? Indien u geen persoonsnamen wenst te geven, volstaan de functienamen.
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
De leden van het beoordelingsteam zijn in principe tijdens de presentatie aanwezig. Waarschijnlijk bestaat het beoordelingsteam uit 2 of 3 leden van de raad van toezicht, 2 of 3 mensen uit de financiële functie en een inkoopadviseur.

- Nr:**
- Categorie** Proces
Betreft beoordelingsteam
- 31
Vraag
Kunt u aangeven wie namens Staatsbosbeheer in het beoordelingsteam plaatsnemen?
Indien u geen persoonsnamen wenst te geven, volstaan de functienamen.
- Antwoord** **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Waarschijnlijk bestaat het beoordelingsteam uit 2 of 3 leden van de raad van toezicht, 2 of 3 mensen uit de financiële functie en een inkoopadviseur.
- Nr:**
- Categorie** Inhoud
Betreft Thema's
- 32
Vraag
Wat zijn de belangrijkste thema's, met betrekking tot financiën en interne beheersing, die hoog op de agenda staan bij Staatsbosbeheer?
- Antwoord** **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Het belangrijkste thema is het verbeteren van de projectadministratie en de projectcontrol.
- Nr:**
- Categorie** Proces
Betreft Casus
- 33
Vraag
Op Tendered staat een veld open voor de casus die moet worden beantwoord om de inschrijving in te kunnen dienen. Wij nemen aan dat het aanvinken van "dit criterium is beantwoord" hiervoor voldoende is. Kunt u dit bevestigen?
- Antwoord** **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Ja, dat is juist.
- Nr:**
- Categorie** Inhoud
Betreft Prijzenblad
- 34
Vraag
In het prijzenblad maakt u onderscheid tussen twee subvragen, namelijk: de "Totale vaste prijs voor boekjaar 2021" en "totale verwachte jaarprijs projectverklaringen". Op Tendered wordt onder het kopje G3, Prijs gevraagd om het "Bedrag exclusief BTW" in te vullen. Dienen wij beide bedragen op te tellen en het totaal hiervan op Tendered onder het kopje G3, Prijs in te vullen?
- Antwoord** **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Ja, dat is juist. De prijzen zoals opgenomen in het prijzenblad worden beoordeeld.
- Nr:**
- Categorie** Inhoud
Betreft NBA
- 35
Vraag
Tot en met de functie controleleider zijn onze medewerkers meestal nog niet ingeschreven bij de NBA. Wij nemen aan dat het akkoord is als de partner en (senior) manager deel uitmaken van de beroepsgroep van accountants?
- Antwoord** **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Ja, dat is akkoord.
- Nr:**
- Categorie** Inhoud

- 36 **Betreft** NBA
Vraag
Op pagina 22 van de inschrijvingsleidraad onder Bijzondere vergunningen of lidmaatschappen geeft u aan "de inschrijver dient hiertoe aan zijn inschrijving een Verklaring uit het Beroepsregister Registeraccountants te verstrekken". Deze informatie is online en openbaar. Kunt u bevestigen dat ook hiervoor het aanleveren van een printscreen voldoende is?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Ja, een printscreen is voldoende.
- Nr:**
- 37 **Categorie** Proces
Betreft WTA
Vraag
Op pagina 22 van de inschrijvingsleidraad geeft u aan dat inschrijver een Wta-vergunning van de AFM dient te overleggen bij inschrijving. De AFM geeft geen 'vergunning' als zodanig, maar houdt een openbaar register bij (toegankelijk via internet). Gaat u akkoord met een printscreen uit dit register met daarop het vergunningsnummer van de inschrijver?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Ja, een printscreen is voldoende.
- Nr:**
- 38 **Categorie** Juridisch
Betreft Ontbrekende bepaling aanhouden intern dossier
Vraag
Ontbrekende bepaling aanhouden intern dossier
Aangezien het aanhouden van interne dossiers voor ons voorgeschreven is op grond van de geldende regelgeving, willen wij graag de volgende bepaling voorstellen:
"Opdrachtnemer gerechtigd ter zake van de opdracht een dossier aan te houden.
Opdrachtnemer neemt passende maatregelen om de vertrouwelijkheid en veilige bewaring van het dossier te waarborgen en de dossiers te bewaren gedurende een periode die voor een goede beroepsuitoefening aanvaardbaar is en die in overeenstemming is met de wettelijke bepalingen en beroepsregels inzake bewaartermijnen. De dossiers zijn eigendom van opdrachtnemer."
Bent u hiertoe bereid?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Wij begrijpen uw vraag en we zullen dit in een nog af te sluiten verwerkersovereenkomst borgen.
- Nr:**
- 39 **Categorie** Juridisch
Betreft Rangordebepaling (art. 2.1 Conceptovereenkomst)
Vraag
Rangordebepaling (art. 2.1 Conceptovereenkomst)
In art. 2.1 Conceptovereenkomst wordt bepaald dat de Overeenkomst prevaleert ten opzichte van de Nota van Inlichtingen. Dit acht Opdrachtnemer niet redelijk, aangezien de Overeenkomst o.g.v. van de Nota van Inlichtingen hierdoor niet prevaleren ten opzichte van de Overeenkomst, terwijl dit wel de bedoeling is. Derhalve verzoekt Opdrachtnemer Opdrachtgever om de volgende rangordebepaling overeen te komen: 1. de Nota van Inlichtingen
2. de Overeenkomst;
3. Verslag verificatiebespreking d.d. ***;
4. Aanbestedingsdocumenten Opdrachtgever;
5. Algemene Voorwaarden NBA 2017 variant 2;
6. Inschrijvingsdocumenten Opdrachtnemer d.d. ***
Bent u hiertoe bereid? Indien u niet bereid bent om de bovenstaande rangordebepaling op te nemen in de Raamovereenkomst, kunt dan garanderen dat de aanpassingen o.g.v. van de Nota van Inlichtingen worden opgenomen in de Overeenkomst?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020

De overeenkomst staat bovenaan in de rangordebepaling. Aanpassing op grond van de Nvl die betrekking hebben op de overeenkomst worden in de definitieve overeenkomst aangepast.

Nr:

Categorie Juridisch
Betreft Meerwerk (Commerciële eis 5)

40

Vraag

Meerwerk (Commerciële eis 5)

Er kunnen gevallen zijn waar wij op grond van wet- of regelgeving gehouden zijn om meerwerk te verrichten. Kunt u om die reden in aanvulling op Commerciële eis 5 de volgende bepaling opnemen:

"Indien door aanvullende wensen of gewijzigde inzichten van Opdrachtgever, of door wijziging van wet- en regelgeving opdrachtnemer gehouden is om meerwerk te verrichten, komt dat meerwerk voor vergoeding in aanmerking. Indien een partij meent dat sprake is van meerwerk, zal zij daarvan zo spoedig mogelijk schriftelijk mededeling doen aan de andere partij."

Kunt u hiermee instemmen?

Antwoord

Vrijgegeven: 13-10-2020

Nee, uw voorstel is niet akkoord. Het gestelde blijft gehandhaafd.

Nr:

Categorie Juridisch
Betreft Vervanging Personeel (Materie eis 5)

41

Vraag

Vervanging Personeel (Materie eis 5)

Gezien de aard van de accountancydienstverlening, die onafhankelijk dient te zijn, is het niet acceptabel dat de opdrachtgever kan beslissen dat de accountant vervangen moet worden.

Dit is in strijd met voor accountants geldende gedrags- en beroepsregels. Deze bepaling zou dan ook vervangen moeten worden door een bepaling waarin is geregeld dat de opdrachtgever met opdrachtnemer in overleg treedt over een eventuele vervanging, indien opdrachtnemer van oordeel is dat een of meer medewerkers van opdrachtnemer niet blijken te voldoen aan het profiel of de verwachting van de opdrachtgever. Ten slotte staat deze eis haaks op artikel 4 lid 2 van de Algemene Voorwaarden NBA 2017 variant 2. Wij verzoeken u dan ook om Materie eis 5 van het Programma van Eisen buiten toepassing te verklaren. Bent u hiertoe bereid?

Antwoord

Vrijgegeven: 13-10-2020

Hetgeen gesteld in de NBA voorwaarden prevaleert. Materie eis 5 vervalt.

Nr:

Categorie Inhoud
Betreft Wijziging en/of nieuwe activiteiten

42

Vraag

Hoe wordt binnen de aanbesteding omgegaan wat wijziging en/of nieuwe activiteiten zoals Buitenfonds, klimaatbijdrage SBB, Natuurherstelmaatregelen voor stikstofproblematiek (38,4 miljoen rijksbijdrage). Wat is de impact hiervan op het werk van de accountant en zitten deze werkzaamheden in het mandaat? Vindt de verantwoording bijvoorbeeld via een projectafrekening plaats of middels de jaarrekening.

Antwoord

Vrijgegeven: 13-10-2020

Door u genoemde voorbeelden betreffen programma's of projecten waarvoor vaak een projectverklaring gevraagd wordt. Daarnaast is de projectomzet en de projectkosten vanzelfsprekend onderdeel van onze jaarrekening op basis van de POC methode.

Nr:

Categorie Inhoud
Betreft Organisatieplan 2021

43

Vraag

Wat is de impact van het organisatieplan 2021 op processen en controles?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

De nieuwe organisatie per 2021 heeft zeer beperkt impact op de processen en controles.

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Algemeen

44

Vraag

Op welk moment zijn de jaarrekeningen van Buitenleven Vakanties BV en Bio Enerco BV gecontroleerd en voorzien van een controleverklaring?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020"Samenstellingsverklaring 2019 door Deloitte voor Bio Enerco BV. (18 februari 2020).
Samenstellingsverklaring 2019 door De Jong&Laan (6 februari 2020)
"**Nr:****Categorie** Inhoud**Betreft** Geautomatiseerde gegevensverwerking

45

Vraag

Wordt er door de huidige accountant gesteund op de geautomatiseerde gegevensverwerking inclusief application controls?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

De accountant steunt deels op de werking van de IT-beheersmaatregelen. De accountant heeft n.a.v. de interimcontrole 2019 gerapporteerd dat alle interne IT-beheersingsmaatregelen op de 5 domeinen die de jaarrekeningcontrole-aanpak mede bepalen in opzet zijn aangescherpt. Voor de domeinen algemeen wijzigingsbeheer en beheer van externe partijen heeft de accountant bevindingen geconstateerd waardoor een volwassenheidsniveau van 3 (is level 3-gedefinieerd) op deze domeinen niet is behaald, de accountant waardeert deze op level 2,5 en 2,75. Op de domeinen logische toegangsbeveiliging en beheer van kritische toegangsrechten is Staatsbosbeheer verbeterd naar level 3. Op het testen en accorderen van wijzigingen is Staatsbosbeheer gedaald van level 3 naar net daaronder. Zie ML 2019 van PWC paragraaf 2.1 IT-beheersingsprocessen. Doordat changemanagement in 2019 niet effectief is geweest heeft de accountant de getrouwheid van lijstwerk uit het financiële systeem UBW bij de jaarrekeningcontrole 2019 gegevensgericht gecontroleerd.

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Administratie

46

Vraag

Er is aangegeven dat de 4 divisies hun eigen administratie voeren. De informatie om deze divisies te controleren is centraal in Amersfoort beschikbaar?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

Alle divisies voeren hun financiële administratie in Unit 4 BW in één administratie., met één totaal balans en verlies en winst rekening. Via intercompany boekingen worden de resultaten van de deelnemingen verwerkt in Unit 4 BW. Alle informatie is in Amersfoort beschikbaar.

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Algemeen

47

Vraag

Er is aangegeven dat op voorhand niet bekend is in welke periode de verklaringen voor de projectafrekeningen gevraagd worden. Wanneer/ hoeveel weken voor de controle van de projectafrekeningen is de periode waarin de controle kan worden uitgevoerd bekend? Kunt u aangeven hoe de verdeling in tijd de afgelopen jaren 2019 en 2020 tot op heden is geweest? Kunt u tevens aangeven wat de looptijd van de projecten kunnen zijn?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

"De looptijd van projecten varieert van enkele maanden tot wel 6 jaar. Het komt met regelmaat voor dat uitstel voor de projectuitvoering gevraagd moet worden, met als gevolg dat de accountantscontrole mee opschuift. Vertragingen kunnen optreden door bijvoorbeeld vergunningstrajecten, F&F-wet, omgevingsfactoren, weer, etc.

Voor veel projecten hanteert de subsidieverstrekker een vaststellingsperiode van 13 weken, alhoewel de trend (zeker voor de grotere projecten) inmiddels naar 6 maanden neigt.

Uitgaande van eerstgenoemde 13 weken betekent dit een start van de controle in week 5-6, controle week 6-11, indiening week 12-13. Uiteraard is dossiervorming, ook digitaal bij de accountant, in een veel eerder stadium mogelijk.

Er is geen administratie bijgehouden van de verdeling in de tijd over de jaren 2019 en 2020.

"

Nr:

Categorie Uitvoering

Betreft Projectafrekeningen

48

Vraag

Is het toegestaan om de controle van de projectafrekeningen onder te brengen bij onze subsidieafdeling die gespecialiseerd is in de controle van subsidies?

Antwoord

Vrijgegeven: 13-10-2020

Ja, dat is toegestaan.

Nr:

Categorie Inhoud

Betreft Algemeen

49

Vraag

Zijn er fiscale aandachtspunten of vraagstukken die relevant zijn voor de fiscale positie in de jaarrekening?

Antwoord

Vrijgegeven: 13-10-2020

"Voor Staatsbosbeheer Projecten BV en Energiehout BV wordt de VPB-positie periodiek bepaald en in de administratie verwerkt.

Sinds 2016 is ook SBB als overheidsorganisatie VPB-plichtig. De activiteiten, clustering en fiscaal ondernemerschap zijn met de Belastingdienst afgestemd. SBB beoordeelt jaarlijks of de daarvoor in aanmerking komende activiteiten al dan niet 'winstgevend' zijn."

Nr:

Categorie Inhoud

Betreft Accountantsverslag

50

Vraag

In het accountantsverslag over 2019 wordt door de huidige accountant een aantal constatering gedaan ten aanzien van de samenwerking en de doorlooptijd van de controle. In hoeverre dienen wij voor de prijsbepaling voor het boekjaar 2021 e.v. rekening te houden met de genoemde aspecten? Wij willen voorkomen dat wij een prijsvoorstel voorleggen gebaseerd op uitgangspunten (zoals een compleet balansdossier en jaarrekening die gereed zijn bij aanvang controle) die vooraf niet realistisch zijn. Graag komen wij samen met u tot een reële inschatting van de benodigde werkzaamheden en een plan van aanpak om de controle zo efficiënt mogelijk te laten verlopen, teneinde extra werk van beide kanten zoveel mogelijk te voorkomen.

Antwoord

Vrijgegeven: 13-10-2020

Wij streven naar een optimale oplevering van de jaarrekening en gaan ervan uit dat die geen aanleiding geeft om de doorlooptijd te overschrijden.

Nr:

Categorie Inhoud

Betreft Accountantsverslag

51

Vraag

In de paragraaf samenwerking en de bijbehorende bijlagen worden een aantal aandachtspunten beschreven. In hoeverre zijn deze punten verbeterd in 2020 en zal er voor boekjaar 2021 nog een verdere verbetering plaatsvinden?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

"De aandachtspunten en tekortkomingen zijn voortdurend onder de aandacht van de betrokken medewerkers van SBB. In de periodiek overleggen met de administrateurs en financieel adviseurs worden de verbeterpunten in de oplevering benadrukt bij de werkzaamheden in de periodie-afsluiting, kwaliteitstoets, terugkoppeling en aanpassingen van instructies en formats. Daartoe wordt ook met enige regelmaat contact onderhouden met de accountant. Daarnaast rapporteert de directeur periodiek aan de Auditcommissie over de voortgang van de ML-punten en bevindingen in het ACV. SBB verwacht in 2020 en ook 2021 stappen te zetten naar een optimale oplevering en samenwerking, zodat van beide zijden geen inefficiëncies ontstaan. "

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Algemeen

52

Vraag

Zijn er verder indicaties voor fraude of concrete fraudegevallen bekend?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

Ja, incidenteel komen wij fraudegevallen op het spoor.

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Accountantsverslag

53

Vraag

Op pagina 10 wordt gesproken over een onderzoek naar een indicatie van fraude. Kunt u aangeven wat de status is van deze kwestie, de mogelijke financiële impact en in hoeverre dit mogelijk de jaarrekening raakt.

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

"Het betrof onrechtmatig gebruik van een facilitaire voorziening. Er zijn maatregelen tegen de betrokken medewerker genomen. Het voorval heeft geen financiële impact en dit raakt de jaarrekening niet."

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Accountantsverslag

54

Vraag

In het accountantsverslag worden een aantal bevindingen geconstateerd ten aanzien van het proces van het tot stand komen van de jaarrekening. In hoeverre zijn deze bevindingen opgevolgd voor komend boekjaar?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

"De aandachtspunten en tekortkomingen zijn voortdurend onder de aandacht van de betrokken medewerkers van SBB. In de periodiek overleggen met de administrateurs en financieel adviseurs worden de verbeterpunten in de oplevering benadrukt bij de werkzaamheden in de periodie-afsluiting, kwaliteitstoets, terugkoppeling en aanpassingen van instructies en formats. Daartoe wordt ook met enige regelmaat contact onderhouden met de accountant. Daarnaast rapporteert de directeur periodiek aan de Auditcommissie over de voortgang van de ML-punten en bevindingen in het ACV. SBB verwacht in 2020 en ook 2021 stappen te zetten naar een optimale oplevering en samenwerking, zodat van beide zijden geen inefficiëncies ontstaan. "

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** 32. Accountantsprotocol

55

Vraag

In hoeverre kan SBB voldoen aan de punten ten aanzien van 1.8.3, welke bevindingen heeft de accountant hierbij geconstateerd.

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

We kunnen voldoen aan de punten in 1.8.3 en rapporteren daarover in het Jaarverslag Staatsbosbeheer. De accountant heeft hierbij geen bevindingen gerapporteerd.

- Nr:** 56
- Categorie** Inhoud
Betreft 32. Accountantsprotocol
Vraag
1.8.3 zouden wij de meest recente beschikking rijksbijdrage mogen ontvangen, i.v.m. het beoordelen van de verplichtingen die hierin genoemd worden t.b.v. de werkzaamheden ten aanzien van de doelmatigheid.
Antwoord Deze beschikking is beschikbaar.
Vrijgegeven: 13-10-2020
- Nr:** 57
- Categorie** Inhoud
Betreft 32. Accountantsprotocol
Vraag
1.8.3 wordt met Convenant Rijk met SBB de bijlage 3. 2014-12-04 convenant Min EZ en SBB bedoeld? Zo niet, zouden wij dan het betreffende convenant mogen ontvangen?
Antwoord Ja, dat wordt daarmee bedoeld.
Vrijgegeven: 13-10-2020
- Nr:** 58
- Categorie** Inhoud
Betreft Algemeen
Vraag
Wat is het effect van de gevolgen van Covid-19 op de interne beheersingsmaatregelen?
Antwoord Covid-19 heeft geen impact gehad op de interne beheersingsmaatregelen.
Vrijgegeven: 13-10-2020
- Nr:** 59
- Categorie** Inhoud
Betreft Algemeen
Vraag
Zijn er de afgelopen jaren verschillen van inzicht geweest met de accountant? Zo ja, wat voor kwesties betroffen dit?
Antwoord Er zijn geen grote verschillen van inzicht geweest op inhoudelijke dossiers met uitzondering van de verwerking van een opdracht van de Minister van LNV van € 40 mln. voor klimaatdoelen (wel of geen voorziening)
Vrijgegeven: 13-10-2020
- Nr:** 60
- Categorie** Inhoud
Betreft Jaarverslag p.77
Vraag
Wat is de status van de post "juridische claims" ter grootte van € 2.100?
Antwoord Begin 2020 is op grond van een vonnis van de rechtbank een schadebedrag betaald van ca. € 2 mln. Staatsbosbeheer heeft hoger beroep aangetekend. Vooralsnog kan niet ingeschat worden of dat tot aanpassing van het schadebedrag leidt.
Vrijgegeven: 13-10-2020
- Nr:**
- Categorie** Inhoud
Betreft Jaarverslag /Gesubsidieerde projecten

- 61 **Vraag**
Is Staatsbosbeheer penvoerder van projecten die met partnerorganisaties worden uitgevoerd?
Antwoord **Vrijgegeven: 13-10-2020**
Staatsbosbeheer kan penvoerder zijn als meerdere projecten met partners worden uitgevoerd, maar het omgekeerde kan ook aan de orde zijn (projectpartner is penvoerder). In geval van een partnerproject zijn er voorbeelden waarbij de partnerpartij zelfstandig een accountantscontrole laat uitvoeren, maar ook waarbij de partner meelift in de controle van de penvoerder.
- Nr:**
Categorie Inhoud
Betreft Jaarverslag /Gesubsidieerde projecten
- 62 **Vraag**
Is Staatsbosbeheer ook betrokken bij met Europese subsidiegelden gefinancierde projecten?
Antwoord **Vrijgegeven: 13-10-2020**
Ja
- Nr:**
Categorie Inhoud
Betreft Jaarverslag /Gesubsidieerde projecten
- 63 **Vraag**
Van welke partijen wordt projectsubsidie ontvangen, naast de in de jaarrekening genoemde projectbijdragen van het ministerie van LNV?
Antwoord **Vrijgegeven: 13-10-2020**
Subsidies komen van LNV en in bredere zin van de Rijksoverheid, van Provincies en Europese subsidies.
- Nr:**
Categorie Inhoud
Betreft Algemeen
- 64 **Vraag**
Wat zijn de belangrijkste bevindingen vanuit de accountantscontrole gedurende de controle op de extern gefinancierde projecten?
Antwoord **Vrijgegeven: 13-10-2020**
Uit het accountantsverslag Staatsbosbeheer 2019 van 1 mei 2020 blz. 7iii: Projectanalyses - de kwaliteit van de interne projectanalyses is nog niet toereikend. De diepgang van de verklaringen is nog onvoldoende. De projectbeheersing blijft daarmee een aandachtspunt.
- Nr:**
Categorie Inhoud
Betreft Organogram SBB April 2020
- 65 **Vraag**
Onder bureau directieondersteuning zien wij de functie "audit" gepositioneerd. Wat voor taak heeft deze afdeling audit? Wat voor audits voeren zij uit, uit hoeveel mensen bestaat deze afdeling, zijn deze audits relevant voor de jaarrekeningcontrole of projectcontroles.
Antwoord **Vrijgegeven: 13-10-2020**

"- Het team interne audit bestaat uit 2 fte
- Het opleidingsniveau is WO
- Het betreft ervaren senior auditors (10 jaar+)
- Met aanvullende opleidingen en trainingen op het gebied van auditing maar ook op het gebied van controlling, onderzoeksmethodieken, , in- en externe communicatie, AVG.
- het kwaliteitsbeleid is o.a. vastgelegd in het statuut interne audit, zie bijlage.
Zie verder toelichting op blz. 12 van gepubliceerde bijlage jaarplan 2020 van interne audit in paragraaf 3.1 financial audits:

"De externe (wettelijk verplichte) Financial audit ten behoeve van de jaarrekeningcontrole wordt uitgevoerd door de externe accountant.

In onderlinge afstemming wordt geïnventariseerd in hoeverre de accountant gebruik kan maken van de interne resultaten. Andersom geldt dat de resultaten van de externe controle werkzaamheden, kunnen worden gebruikt als input voor de geplande interne audits of om specifieke geconstateerde aandachtsgebieden nader te onderzoeken. Tevens zal geborgd worden dat de mate van overlap in audit onderwerpen zoveel mogelijk wordt beperkt.

In iedere operational- en compliance audit wordt de financiële beheersing meegenomen. ""

Nr:

Categorie Inhoud
Betreft Algemeen

66

Vraag

Hoe ziet de opbouw van de afdeling financiën eruit?

Antwoord

Vrijgegeven: 13-10-2020

De afdeling Financiën bestaat per 1-1-2021 uit vier teams: Beleid, Control, Administratie & Consolidatie en Crediteuren & Debiteuren.

Nr:

Categorie Inhoud
Betreft 34. Beschrijving IST ICT Infrastructuur v2.3 20160318

67

Vraag

Back-up is (was in 2016) grotendeels geoutsourced èn geeft leverancier hierover assurance?

Antwoord

Vrijgegeven: 13-10-2020

zie bijlage

Nr:

Categorie Inhoud
Betreft Inschrijvingsleidraad Accountancy SBB blz 11

68

Vraag

In 2020 implementeert Staatsbosbeheer E-facturering voor inkomende facturen. De planning is om daarna ook de uitgaande factuurstroom te digitaliseren. In 2021 zal Staatsbosbeheer naar verwachting een upgrade uitvoeren van UBW.

Wat is de status hiervan?

Antwoord

Vrijgegeven: 13-10-2020

De implementatie van E-facturering voor inkomende facturen loopt en zal naar verwachting in Q1 2020 afgerond worden. Het onboarden van leveranciers zal in de jaren daarna plaats vinden. Na Q 2021 wordt bezien op welke wijze ook de uitgaande factuurstroom gedigitaliseerd kan worden. Een upgrade van UBW is gepland eind 2021 met impact op boekjaar 2022.

Nr:

Categorie Inhoud
Betreft 12. Ondernemingsplan 2020-2025

69

Vraag

We zien in het ondernemingsplan een accent op: "Hoogwaardige en efficiënte ondersteuning van de bedrijfsvoering door een modern Shared Service Centrum. Alle concernbrede ondersteunende dienstverlening (onder andere HRM, ICT, Facilitair, JZ, BEZ, Communicatie) wordt door middel van gestandaardiseerde systemen en werkprocessen beschikbaar gemaakt voor de twaalf provinciale eenheden en het expertisecentrum, ten einde de administratieve lasten zo klein mogelijk te maken."

Welke stappen wil Staatsbosbeheer op ICT vlak hiervoor nog maken?

Welke IT projecten staan er op de agenda voor dit jaar en komende jaren?

Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020

Een ICT strategie en roadmap voor veranderingen in de ondernemingsplan periode tot 2025 wordt thans uitgewerkt. Concrete IT projecten kunnen dus nu nog niet worden benoemd.

Nr:

Categorie Inhoud

Betreft CMSi

70

Vraag

Zijn er bij CMSi ook mobiele apps in gebruik, welke input leveren voor omzetsberekeningen? Zo ja, welke?

Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020

Nee, deze zijn niet in gebruik.

Nr:

Categorie Inhoud

Betreft Inschrijvingsleidraad Accountancy SBB blz 6 Organogram

71

Vraag

Heeft SBB binnen het internal audit team een IT auditor / kunnen we steunen op uitgevoerde IT audits van andere partijen?

Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020

Er is geen specifieke IT-auditor. Er zijn geen IT-audits van andere partijen die door internal audit zijn ingezet.

Nr:

Categorie Inhoud

Betreft Leidraad annex III.4

72

Vraag

U vraagt naar een kerncompetentie van een vergelijkbare opdracht. Is het voldoende als wij één referentie opgeven?

Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020

Ja, u dient 1 referentie op te geven.

Nr:

Categorie Proces

Betreft 3.1 leidraad

73

Vraag

U geeft aan dat de beoordeling uitgevoerd wordt door een inkoopteam. Kunt u aangeven uit hoeveel personen dit team bestaat en wat de functies/rollen van deze personen zijn?

Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020

Waarschijnlijk bestaat het beoordelingsteam uit 2 of 3 leden van de raad van toezicht, 2 of 3 mensen uit de financiële functie en een inkoopadviseur.

Nr:

Categorie Uitvoering

- 74 **Betreft** Leidraad annex III.2 Wta-vergunning
Vraag
Wij lezen dat wij een bewijs WTA dienen te overleggen. Nu de AFM geen 'bewijzen', bijvoorbeeld in de vorm van certificaten, afgeeft en de informatie via <https://www.afm.nl/nl-nl/professionals/registers/vergunningenregisters/accountantsorganisaties> online en openbaar is, gaan wij er vanuit dat het voldoende is wanneer wij het bedoelde bewijs leveren door het overleggen van schermprintjes van voornoemde website. Kunt u dit bevestigen? Zo nee, in welke vorm wenst u het bewijs geleverd te zien?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Ja, een printscreen is voldoende.
- Nr:
- 75 **Categorie** Juridisch
Betreft Artikel 3.3 conceptovereenkomst
Vraag
De overeenkomst kan eenzijdig twee keer voor een periode van 2 jaar door u verlengd worden. Gezien de mogelijk lange looptijd van de overeenkomst achten wij het redelijk dat wij de mogelijkheid krijgen om een verlenging te weigeren. Onder omstandigheden kan in redelijkheid niet van ons verwacht worden om in te stemmen met een verlenging. Wij stellen voor om aan artikel 3.3 van de overeenkomst een zin toe te voegen:
'3.3 [...] verlengd. Het staat Opdrachtnemer vrij deze verlenging te weigeren.
Kunt u hiermee instemmen?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Het gestelde wordt hierbij als volgt gewijzigd: De overeenkomst kan voor een periode van twee keer twee jaar worden verlengd na wederzijds instemmen van zowel opdrachtgever als opdrachtnemer.
- Nr:
- 76 **Categorie** Juridisch
Betreft Materie eis 5
Vraag
Indien een teamlid in uw beleving niet voldoende functioneert, dienen wij op uw verzoek het betreffende teamlid te vervangen door een voldoende functionerend teamlid. Wij begrijpen dat de kwaliteit van de dienstverlening belangrijk is voor u, echter de mogelijkheid om ons te verplichten personeel te vervangen is in strijd met de onafhankelijkheidsregels. Verplichte vervanging tast namelijk de onafhankelijkheid van de betrokken accountant aan om zelfstandig en zonder invloed van derden een controleverklaring af te geven. Uiteraard zullen wij personeel vervangen als u hiervoor gegronde redenen heeft en hierover met u in overleg gaan, echter mag vervanging van personeel nimmer door u verplicht worden. De kritische opstelling van medewerkers binnen het controleteam zou namelijk een reden voor een verzoek tot vervanging kunnen zijn.
Kunt u daarom bevestigen dat wij niet verplicht kunnen worden leden van het controleteam te vervangen indien deze vervanging naar onze mening strijdig is met de geldende onafhankelijkheidsregels?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Ja, dat bevestigen we bij deze.
- Nr:
- 77 **Categorie** Proces
Betreft Beroepsregister Registeraccountants - Tendered Eis 5
Vraag
Kunt u bevestigen dat u hier, in Tendered onder Eis 5, vraagt om Verklaring uit het Beroepsregister Registeraccountants, en niet om diploma's van onze in te zetten accountants?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Ja, dat bevestigen we bij deze.

- Nr:** 78
- Categorie** Proces
Betreft Beoordelen Casus G2 (pag. 18 Inschrijvingsleidraad)
Vraag
Op pagina 18 inschrijvingsleidraad gaat u bij “Beoordeling casus G2” uit van een casus, terwijl u op pagina 29 “Gunningscriterium Casus” ook over een teampresentatie spreekt. Kunt u dit verduidelijken, en aangeven hoe de 45 minuten worden verdeeld?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
U wordt gevraagd om een korte teampresentatie van ongeveer 5-10 minuten te geven en daarna de casus uitwerkt.
- Nr:** 79
- Categorie** Proces
Betreft Aantal pagina's G1 Annex V Inschrijvingsleidraad
Vraag
Kunt u bevestigen dat een eventuele inhoudsopgave en/of voorblad niet meetelt voor het maximum aantal van 10 pagina's voor G1?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Ja, dat is akkoord.
- Nr:** 80
- Categorie** Proces
Betreft Aantal pagina's G1 Annex V Inschrijvingsleidraad
Vraag
Kunt u bevestigen dat u toestaat dat wij bijlagen aan Gunningscriterium G1 meesturen, die niet meetellen in het maximum aantal van 10 pagina's?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
U voegt de cv's bij van het in te zetten partner, (senior) manager en de controleleider. Daarnaast mag u geen extra bijlagen meesturen.
- Nr:** 81
- Categorie** Proces
Betreft Presentatie, Annex VI, pagina 29 leidraad
Vraag
Er wordt hier gesproken over het geven van een korte teampresentatie, kunt u voor ons hier een tijdsindicatie aan verbinden? Hoe lang verwacht u dat deze presentatie duurt?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
U wordt gevraagd om een korte teampresentatie van ongeveer 5-10 minuten te geven en daarna de casus uitwerkt.
- Nr:** 82
- Categorie** Proces
Betreft Beoordeling G1 en G2
Vraag
Inschrijvingsleidraad, pag. 18
In de tabel op pagina 18 geeft u de scores die u kunt toekennen aan G1 en G2, voor uw oordeel variërend van zeer slecht tot uitstekend, waarbij u in Annex V en VI nader ingaat op G1 en G2. Wij verzoeken u aan te geven hoe u G1 beoordeelt, dus op basis van welke criteria u tot een oordeel zeer slecht tot uitstekend komt.
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Uw plan geeft een zo goed mogelijke weergave van de implementatie en uitvoering van de opdracht. Naar mate de door u voorgestane invulling volledig is en relatief meer waarborgen bevat voor een zo goed mogelijke implementatie en uitvoering van de opdracht, scoort u hoger.

- Nr:**
- Categorie** Proces
- Betreft** Beoordelen programma van eisen
- 83
- Vraag**
- Inschrijvingsleidraad pag. 17
Kunt u ons laten weten hoe u beoordeelt of inschrijver voldoet aan alle eisen uit het programma van eisen? Wat verwacht u dat wij hiervoor indienen?
- Antwoord** **Vrijgegeven:** 13-10-2020
- Door het indienen van uw inschrijving voor deze opdracht verklaart u onvoorwaardelijk akkoord te gaan met alle eisen aan de opdracht. Opdrachtgever kan bovendien middels een verificatie vaststellen of inschrijver voldoet.
- Nr:**
- Categorie** Inhoud
- Betreft** G1, Annex V Inschrijvingsleidraad
- 84
- Vraag**
- U vraagt in te gaan op het volgende: “op welke wijze u de dienstverlening duurzaam uitvoert”. Kunt u aangeven wat u hiermee bedoelt? Wilt u inzicht verkrijgen in de wijze waarop wij in continuïteit de controle uitvoeren of wilt u inzicht krijgen in welke wijze wij de controle op maatschappelijk verantwoorde wijze uitvoeren met oog voor mens en milieu?
- Antwoord** **Vrijgegeven:** 13-10-2020
- Wij willen graag inzicht krijgen in de wijze waarop u de controle op een maatschappelijk verantwoorde wijze uitvoert met oog voor mens en milieu.
- Nr:**
- Categorie** Proces
- Betreft** Materie-eis 4, Annex IV Inschrijvingsleidraad
- 85
- Vraag**
- Kunt u aangeven hoe u deze cv's beoordeelt, en hoe uw oordeel onderdeel uitmaakt van de gunningscriteria?
- Antwoord** **Vrijgegeven:** 13-10-2020
- Aan de hand van de cv's wordt onder andere het gestelde in materie eis 8 beoordeeld.
- Nr:**
- Categorie** Proces
- Betreft** Materie-eis 4, Annex IV Inschrijvingsleidraad
- 86
- Vraag**
- Om u een goed beeld te geven van ons team dat zich met de subsidiecontroles bezighoudt, zouden wij u ook graag hun cv's toesturen. Stemt u hiermee in? Wij zouden u dan ook graag willen vragen toe te lichten hoe u de cv's beoordeelt.
- Antwoord** **Vrijgegeven:** 13-10-2020
- Nee, daar stemmen we niet mee in. Deze CV's vormen geen onderdeel van onze beoordeling.
- Nr:**
- Categorie** Proces
- Betreft** Casus, Annex VI pag. 29 inschrijvingsleidraad
- 87
- Vraag**
- Wanneer, waar en hoe wordt ons de casus beschikbaar gesteld?
- Antwoord** **Vrijgegeven:** 13-10-2020
- De casus wordt u op 20 november 2020 ter tafel beschikbaar gesteld.

Nr:
88
Categorie Proces
Betreft Presentatie, Annex VI, pagina 29 leidraad
Vraag
Kunt u aangeven wie van Staatsbosbeheer bij de presentatie van het team en de uitwerking van de casus aanwezig zullen zijn?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
De leden van het beoordelingsteam zijn in principe tijdens de presentatie aanwezig. Waarschijnlijk bestaat het beoordelingsteam uit 2 of 3 leden van de raad van toezicht, 2 of 3 mensen uit de financiële functie en een inkoopadviseur.

Nr:
89
Categorie Proces
Betreft Beoordelingscommissie
Vraag
Kunt u aangeven welke functionarissen in het beoordelingsteam zitten, voor het beoordelen van de inschrijvingen?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Waarschijnlijk bestaat het beoordelingsteam uit 2 of 3 leden van de raad van toezicht, 2 of 3 mensen uit de financiële functie en een inkoopadviseur.

Nr:
90
Categorie Inhoud
Betreft Subsidieafrekening Inschrijvingsleidraad pag. 14
Vraag
Op hoeveel jaar heeft een subsidieafrekening doorgaans betrekking ?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
"De looptijd van projecten varieert van enkele maanden tot wel 6 jaar. Het komt met regelmaat voor dat uitstel voor de projectuitvoering gevraagd moet worden, met als gevolg dat de accountantscontrole mee opschuift. Vertragingen kunnen optreden door bijvoorbeeld vergunningentrajecten, F&F-wet, omgevingsfactoren, weer, etc.
Voor veel projecten hanteert de subsidieverstrekker een vaststellingsperiode van 13 weken, alhoewel de trend (zeker voor de grotere projecten) inmiddels naar 6 maanden neigt. Uitgaande van eerstgenoemde 13 weken betekent dit een start van de controle in week 5-6, controle week 6-11, indiening week 12-13. Uiteraard is dossiervorming, ook digitaal bij de accountant, in een veel eerder stadium mogelijk.
Er is geen administratie bijgehouden van de verdeling in de tijd over de jaren 2019 en 2020."
"

Nr:
91
Categorie Inhoud
Betreft Auditcommissievergaderingen, Inschrijvingsleidraad pag 14
Vraag
U geeft aan dat de accountant ieder jaar aanwezig is bij de Audit Commissievergaderingen in maart en augustus. Wat wordt in augustus met de accountant besproken? Gezien de aangegeven timing van de managementletter lijkt het ook logisch dat de accountant aanwezig is bij een audit commissievergadering in het najaar. Is dat ook het geval?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Dit staat onjuist in de inschrijvingsleidraad. Augustus moet zijn begin november.

Nr:
92
Categorie Inhoud
Betreft Beschrijving IST ICT Infrastructuur v2.3 20160318
Vraag
Worden in de nabije toekomst nog migraties verwacht t.a.v. relevante applicaties t.b.v. financiële processen?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

Nee, deze worden op dit moment niet verwacht.

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Beschrijving IST ICT Infrastructuur v2.3 20160318

93

Vraag

Hoe volwassen zijn de huidige GITCs in termen van de effectiviteit van opzet, bestaan en werking?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

De accountant steunt deels op de werking van de IT-beheersmaatregelen. De accountant heeft n.a.v. de interimcontrole 2019 gerapporteerd dat alle interne IT-beheersingsmaatregelen op de 5 domeinen die de jaarrekeningcontrole-aanpak mede bepalen in opzet zijn aangescherpt. Voor de domeinen algemeen wijzigingsbeheer en beheer van externe partijen heeft de accountant bevindingen geconstateerd waardoor een volwassenheidsniveau van 3 (is level 3-gedefinieerd) op deze domeinen niet is behaald, de accountant waardeert deze op level 2,5 en 2,75. Op de domeinen logische toegangsbeveiliging en beheer van kritische toegangsrechten is Staatsbosbeheer verbeterd naar level 3. Op het testen en accorderen van wijzigingen is Staatsbosbeheer gedaald van level 3 naar net daaronder. Zie ML 2019 van PWC paragraaf 2.1 IT-beheersingsprocessen. Doordat changemanagement in 2019 niet effectief is geweest heeft de accountant de getrouwheid van lijstwerk uit het financiële systeem UBW bij de jaarrekeningcontrole 2019 gegevensgericht gecontroleerd.

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Beschrijving IST ICT Infrastructuur v2.3 20160318

94

Vraag

Is er een IT controls framework beschikbaar met betrekking tot de algemene IT beheersmaatregelen (GITCs) rondom UBW, DDi en de andere kernapplicaties inzake de financiële processen?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

Er is geen document beschikbaar waarin op 1 plek alle controle maatregelen beschreven zijn. Er worden wel diverse controles toegepast: kwaliteitscontrole op testen en acceptatieakkoord, controle van kritische en logische toegangsrechten en leveranciersbeoordelingen. Daarnaast zijn de volgende beheersmaatregelen van toepassing: in- en uitdiensttreding via HRM-systeem, toegang via AD-account en wachtwoord (met de wachtwoordvereisten die daarbij horen), diverse functierollen binnen financieel systeem, workflows om functiescheiding toe te passen, accounts van externe medewerkers hebben een einddatum, wijzigingen op applicaties na akkoord proceseigenaar. Er is wel een plan 'Beheer ICT processen' opgesteld, waarin de groei naar een volwassen IT beheer is beschreven.

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Informatieplan 2015-2018

95

Vraag

Wij hebben het informatieplan 2015-2018 ontvangen, kunt u ook een actueel, toekomstgericht, informatieplan beschikbaar stellen?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

Nee, dat kan op dit moment nog niet. Het nieuwe ondernemingsplan en het bijbehorende organisatieplan zijn recentelijk vastgesteld. Op basis hiervan is momenteel een informatieplan voor die ondernemingsplanperiode (2020-2025) in de maak.

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Beschrijving IST ICT Infrastructuur v2.3 20160318

96

Vraag

Hoe ziet de IT-Governance bij SBB er uit in termen van rollen van verantwoordelijkheden aangaande data en ICT?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

"Elke applicatie heeft een proceseigenaar en een functioneel applicatiebeheerder. Het functioneel applicatiebeheer en technisch (applicatie) beheer is ondergebracht bij de afdeling ICT. Het proceseigenaarschap ligt aan de kant van de business. Proceseigenaren zijn opdrachtgever voor het functioneel applicatiebeheer. Voor de financiële systemen ligt het proceseigenaarschap bij het afdelingshoofd BEZ.

De verantwoording van de metadata ligt bij de proceseigenaar. Het eigenaarschap van de gegevens ligt bij de provincie- en afdelingshoofden.

Nr:**Categorie** Juridisch**Betreft** Annex IX Algemene Inkoopvoorwaarden variant 2

97

Vraag

Artikel 12, lid 1:

Het zonder opgave van redenen beëindigen van de opdracht staat haaks op de onafhankelijke positie die de accountant op grond van de Verordening Gedragscode en de NV COS dient in te nemen. De bepaling is dus niet acceptabel.

Wij stellen daarom voor de volgende tekst op te nemen in plaats van het huidige artikel:

"Onverminderd hetgeen geschreven staat in artikel 2:393 lid 2 BW is opzegging mogelijk. Beëindiging van de opdracht heeft geen terugwerkende kracht. Ingeval van beëindiging van de opdracht is Opdrachtgever aan de Opdrachtnemer een vergoeding verschuldigd conform de opdrachtbevestiging voor de tot en met de beëindigingsdatum verrichte diensten en gemaakte kosten. Dit laat onverlet het eventuele recht van de ene Partij op schadevergoeding in geval van een toerekenbare tekortkoming van de andere Partij. Bedragen die door Opdrachtnemer in rekening zijn gebracht in verband met reeds voor de beëindiging verrichte diensten, zijn op het moment van beëindiging onmiddellijk opeisbaar."

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

Het gestelde blijft gehandhaafd.

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Inschrijvingsleidraad - pag. 4

98

Vraag

Buitenleven BV en Bio Enerco BV behoren niet tot de consolidatiekring, omdat daarop geen overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend. Wordt voor beide jaarrekeningen wel een controleverklaring afgegeven door een accountant?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

"Nee, geen controleverklaring, maar wel
- een samenstellingsverklaring 2019 door Deloitte voor Bio Enerco BV. (18 februari 2020).
- een samenstellingsverklaring 2019 door De Jong&Laan (6 februari 2020)

"

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Jaarverslag 2019

99

Vraag

Kunt u beschrijven hoe de gelden van het Nationaal Groenfonds, welke zijn opgenomen in de jaarrekening, worden beheerd? Lopen deze mee in de P&C cyclus van Staatsbosbeheer en daarmee in de accountantscontrole?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

Ja, de gelden van het Nationaal Groenfonds zijn onderdeel van de P&C cyclus en jaarrekening van Staatsbosbeheer.

Nr:**Categorie** Inhoud

- 100 **Betreft** Jaarverslag 2019 pag. 30 / Ondernemingsplan 2020 - 2025 pag. 44 en pag. 53
Vraag
De organisatie past het principe 'decentraal tenzij' toe en kent drie hoofdgroepen waaronder een hoogwaardige en efficiënte ondersteuning van de bedrijfsvoering door een Shared Service Centrum. Uit het Ondernemingsplan 2020 - 2025 maken wij op dat de geplande inrichting van het Shared Service Centrum in 2020 wordt uitgevoerd. Kunt u beschrijven wat de huidige status is en welke processen inmiddels bij het Shared Service Centrum zijn ondergebracht.
Antwoord **Vrijgegeven: 13-10-2020**
Met ingang van 2021 kent Staatsbosbeheer een nieuwe organisatie-inrichting. Voor de bedrijfsvoering (HRM, ICT, Finance & Control, Huisvesting, Inkoop en facilitair) geldt dat zij samen zijn ondergebracht in de directie Financien & Bedrijfsvoering vanuit een SSC gedachte en centrale aansturing. Fysiek worden de werkzaamheden op verschillende locaties in Nederland uitgevoerd.
- Nr:**
- 101 **Categorie** Inhoud
Betreft Jaarverslag 2019
Vraag
In het directieverslag is opgenomen dat Staatsbosbeheer lid is van het Instituut van Internal Auditors (IIA) en dat ze voornemens is zich te conformeren aan het reglement van de IIA. Onderdeel daarvan is een externe kwaliteitstoets op de interne auditfunctie één maal in de vijf jaar, welke voor het eerst in 2020 plaats zou vinden. Is dit onderzoek afgerond en kunnen wij kennis nemen van deze resultaten?
Antwoord **Vrijgegeven: 13-10-2020**
"Deze kwaliteitstoets heeft nog niet plaatsgevonden. Zie ook gepubliceerde bijlage jaarplan interne audit 2020 toelichting op blz. 5 par 1.2. voor vervolgspraak m.b.t. de externe kwaliteitstoets."
"
- Nr:**
- 102 **Categorie** Inhoud
Betreft Inschrijvingsleidraad - pag. 9
Vraag
Kunt u informatie verstrekken over het team interne audit?
- Uit hoeveel FTE bestaat dit team?
- Kunt u inzage geven in het kwaliteitsbeleid?
- Kunt u een korte beschrijving geven van het ervaringsniveau, waaronder titels (bijv. RA's/RC's/RO's) van de medewerkers van het interne audit team?
Antwoord **Vrijgegeven: 13-10-2020**
"- Het team interne audit bestaat uit 2 fte
- Het opleidingsniveau is WO
- Het betreft ervaren senior auditors (10 jaar+)
- Met aanvullende opleidingen en trainingen op het gebied van auditing maar ook op het gebied van controlling, onderzoeksmethodieken, in- en externe communicatie, AVG.
- het kwaliteitsbeleid is o.a. vastgelegd in het statuut interne audit, zie bijlage."
- Nr:**
- 103 **Categorie** Inhoud
Betreft Inschrijvingsleidraad
Vraag
Kunt u ons inzage geven in de samenstelling van het beoordelingsteam voor deze aanbesteding?
Antwoord **Vrijgegeven: 13-10-2020**
Waarschijnlijk bestaat het beoordelingsteam uit 2 of 3 leden van de raad van toezicht, 2 of 3 mensen uit de financiële functie en een inkoopadviseur.

Categorie Proces
Betreft Inschrijvingsleidraad - pag. 28
104 **Vraag**
Het implementatie- en uitvoeringsplan dient maximaal 10 pagina's te bevatten. Is dit inclusief het gebruik van afbeeldingen?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Ja dit is inclusief het gebruik van afbeeldingen.

Nr:
Categorie Inhoud
Betreft Jaarverslag 2019
105 **Vraag**
De totale fee van het PWC netwerk bedroeg in 2019 € 331k en in 2018 € 322k. Binnen de totale fee heeft verschuiving plaatsgevonden in 2019 t.o.v. 2018 tussen de fee voor onderzoek van de jaarrekening (2019: € 180k, 2018: € 244k) en andere controle-opdrachten (2019: € 124k, 2018: € 50k). Kunt u de aard en oorzaak van deze verschuiving toelichten?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Er is geen sprake van verschuiving van kosten tussen de verschillende categorieën. In 2018 is zowel het meerwerk jaarrekening 2017 als 2018 opgenomen en in 2019 is het meerwerk jaarrekening 2019 nog niet opgenomen.

Nr:
Categorie Inhoud
Betreft Jaarverslag 2019 + controleverklaring 2019
106 **Vraag**
De controleverklaring over het jaarverslag 2019 is afgegeven op 1 mei 2020. Dit is een aantal weken na de deadline van 15 maart 2020. Kunt u ons inzicht geven in de belangrijkste redenen van het later afgeven van de controleverklaring door de accountant?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
De controleverklaring over 2019 heeft vertraging opgelopen als gevolg van Covid-19.

Nr:
Categorie Inhoud
Betreft Inschrijvingsleidraad
107 **Vraag**
Kunt u inzage geven in het controleplan van de huidige accountant over boekjaar 2019?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Nee, dit maakt geen onderdeel uit van de documentatie.

Nr:
Categorie Inhoud
Betreft Annex XI Transmittal letter PwC
108 **Vraag**
Graag ontvangen wij inzage in de interim bevindingen 2019 en het accountantsverslag 2019 van PwC. De ontvangen Transmittal letter (Annex XI) betreft een 'concept versie'. Graag ontvangen wij de specifiek gemaakte transmittal letter van PwC zodat wij het document kunnen ondertekenen.
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
U dient dit document in te vullen, rechtsgeldig te ondertekenen en via de berichtenmodule aan ons te sturen. Daarna ontvangt u per omgaande de gevraagde stukken.

Nr:
Categorie Uitvoering

- 109 **Betreft** Algemeen
Vraag
Vanaf welke fysieke locatie wordt verwacht dat het merendeel van de werkzaamheden wordt uitgevoerd door de controlerend accountant?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Staatsbosbeheer heeft het hoofdkantoor in Amersfoort, vanwaar vrijwel alle werkzaamheden normaliter worden uitgevoerd.
- Nr:**
- 110 **Categorie** Inhoud
Betreft Rapportage interim-bevindingen en Accountantsverslag
Vraag
Is de interne beheersing ten behoeve van de hardclose op het juiste niveau? Zie bijvoorbeeld de bevindingen omtrent de projectanalyse.
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
"Deze is op een acceptabel niveau; we streven naar een steeds beter niveau. De projectanalyse is een aandachtspunt, maar ook hier worden maatregelen getroffen die tot een betere interne beheersing en kwalitatieve goede oplevering leidt. "
- Nr:**
- 111 **Categorie** Inhoud
Betreft Accountantsverslag 2019
Vraag
Uit het accountantsverslag 2019 blijkt dat u een verbeterprogramma heeft gedefinieerd om de projectbeheersing te verbeteren. Is de verwachting dat dit verbeterprogramma in 2020 wordt afgerond en de projecten hiermee eind 2020 in control zijn? Indien beschikbaar ontvangen wij graag een afschrift van het plan van aanpak van dit verbeterprogramma om ons een beeld te kunnen vormen van de in 2020 verwachte stappen met betrekking tot de projectbeheersing.
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
In 2020 wordt het verbeterprogramma afgerond voor wat betreft de basis financiële projectbeheersing die voldoende is voor de accountant. Aanvullende projectbeheersingmaatregelen en proces- en systeemverbeteringen zullen in 2021 gerealiseerd worden.
- Nr:**
- 112 **Categorie** Inhoud
Betreft overig
Vraag
Wij begrijpen dat u aan de hand van het verbeterprogramma concernzaken werkt aan het verbeteren van de interne beheersing in zijn algemeen. Graag ontvangen wij een toelichting op de aard en reikwijdte van dit verbeterprogramma en het geplande moment van afronding van het verbeterprogramma. Indien beschikbaar ontvangen wij graag een afschrift van het plan van aanpak.
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Het verbeterprogramma concernzaken heeft zich in 2019 en 2020 gericht op het beschrijven van de ist-situatie van de HRM, ICT, Communicatie en Finance processen. Daarnaast lag de focus op het verbeteren en herinrichten van de financiële functie. Dit heeft geleid tot operationele verbeteringen in het afsluitproces en een nieuwe financiële organisatie per 1-1-2021.
- Nr:**
- 113 **Categorie** Inhoud
Betreft Overig
Vraag
Graag ontvangen wij (indien beschikbaar) een afschrift van het controleplan van de huidig accountant met betrekking tot boekjaar 2019 (of indien beschikbaar, 2020).

Antwoord

Vrijgegeven: 13-10-2020

Het controleplan maakt geen onderdeel uit van de documentatie.

Nr:

Categorie Inhoud

Betreft Jaarverslag

114

Vraag

In uw jaarverslag heeft u ook een duurzaamheidsverslag opgenomen. Heeft u ambitie om in de toekomst hiervoor de algemeen geaccepteerde verslaggevingsrichtlijnen van GRI te volgen?

Antwoord

Vrijgegeven: 13-10-2020

Het ligt niet in de lijn der verwachting dat SBB de GRI-verslaggevingsrichtlijnen in de nabije toekomst zal volgen. We achten het huidige niveau vooralsnog voldoende.

Nr:

Categorie Inhoud

Betreft Publieksverslag

115

Vraag

Naast uw jaarverslag, maakt u ook een publieksverslag. Heeft u ambitie om deze twee verslagen in de toekomst te integreren?

Antwoord

Vrijgegeven: 13-10-2020

Nee, die ambitie hebben we niet. Het publieksverslag is voor een andere doelgroep.

Nr:

Categorie Inhoud

Betreft Accountantsverslag 2019

116

Vraag

De controle van de jaarrekening 2019 is op 1 mei 2020 afgerond, begin maart 2020 zijn de uitkomsten van de controle reeds besproken met de auditcommissie en Raad van Toezicht. Kunt u aangeven welke factoren de vertraging in de afronding van de controle van de jaarrekening 2019 hebben veroorzaakt en of deze factoren ook van invloed kan zijn op (het tijdspad van) de jaarrekeningcontrole 2021?

Antwoord

Vrijgegeven: 13-10-2020

De controleverklaring over 2019 heeft vertraging opgelopen als gevolg van Covid-19. We verwachten dat dit geen impact heeft op de komende jaarrekeningcontroles.

Nr:

Categorie Inhoud

Betreft InschrijvingsleidraadAnnex VI Gunningscriterium CasusCasus

117

Vraag

In de inschrijvingsleidraad is opgenomen dat aan alle geldige inschrijvers een casus wordt voorgelegd die een adviesvraag bevat en ter tafel door de inschrijvers uitgewerkt moet worden. Kunt u een nadere toelichting geven hoe dit praktisch in zijn werk gaat? Is bijvoorbeeld voorzien in enige voorbereidingstijd voorafgaand aan de presentatie aan het koopteam of wordt de casus bij start van de presentatie uitgereikt en dient deze in aanwezigheid van het inkoopteam te worden uitgewerkt?

Antwoord

Vrijgegeven: 13-10-2020

De casus wordt u op 20 november 2020 ter tafel beschikbaar gesteld. U mag zich vervolgens met uw team even terugtrekken, de casus voorbereiden en vervolgens in uitwerken. U mag ook, zonder korte terugtrekking de casus in aanwezigheid van het beoordelingsteam uitwerken.

Nr:

Categorie Proces

Betreft InschrijvingsleidraadAnnex IV Programma van eisenCV's

- 118 **Vraag**
In de inschrijvingsleidraad staat opgenomen dat de cv's van de in te zetten partner, (senior) manager en de Controleleider dienen te worden opgenomen. Staat u het toe dat ook de cv's van de andere teamleden worden opgenomen?
Antwoord **Vrijgegeven: 13-10-2020**
Ja, dat mag.
- Nr:**
Categorie Inhoud
Betreft InschrijvingsleidraadAnnex IV Programma van eisenJuridische eis 4
- 119 **Vraag**
In het programma van eisen is onder juridische eis 4 – onder meer - opgenomen dat opdrachtgever ervoor kan kiezen de overeenkomst totaal met twee keer twee jaar te verlengen. In een (tussentijdse) opzeggingsmogelijkheid voor opdrachtnemer is thans niet voorzien. Gegeven de potentiële lange looptijd van de overeenkomst achten wij het redelijk dat, hoewel wij de intentie hebben Staatsbosbeheer duurzaam en langjarig te bedienen, dat ook voor opdrachtnemer een opzeggingsmogelijkheid opgenomen wordt. Er zijn immers omstandigheden van zodanig gewicht denkbaar dat van ons niet langer kan worden verwacht de overeenkomst voort te zetten. Indien een dergelijke gewichtige reden zich voordoet dienen beide partijen de mogelijkheid te hebben de overeenkomst op te zeggen.
Kunt u hiermee instemmen?
Antwoord **Vrijgegeven: 13-10-2020**
Ja, dat is akkoord. De overeenkomst kan voor een periode van twee keer twee jaar worden verlengd na wederzijds instemmen van zowel opdrachtgever als opdrachtnemer.
- Nr:**
Categorie Inhoud
Betreft Inschrijvingsleidraad3. Beoordelingsprocedure3.3 Gunningscriteria
- 120 **Vraag**
Worden alle gunningscriteria consistent door hetzelfde inkoopteam beoordeeld? Op welke wijze is de Raad van Toezicht als opdrachtgever betrokken bij de benoeming van de accountant en deze aanbestedingsprocedure? Is de Raad van Toezicht ook betrokken bij de presentatie van de casus?
Antwoord **Vrijgegeven: 13-10-2020**
Ja. Leden van de RvT nemen ook zitting in het beoordelingsteam.
- Nr:**
Categorie Inhoud
Betreft Inschrijvingsleidraad3. Beoordelingsprocedure3.1 Inleiding
- 121 **Vraag**
In de inschrijvingsleidraad is opgenomen dat de beoordeling van de inschrijvingen wordt uitgevoerd door een inkoopteam, waarin diverse deskundigen deelnemen. Kunt u toelichten hoe het inkoopteam is samengesteld (functies)?
Antwoord **Vrijgegeven: 13-10-2020**
Waarschijnlijk bestaat het beoordelingsteam uit 2 of 3 leden van de raad van toezicht, 2 of 3 mensen uit de financiële functie en een inkoopadviseur.
- Nr:**
Categorie Inhoud
Betreft Inschrijvingsleidraad1.5 OpdrachtB. Controle van de projectafrekeningen
- 122 **Vraag**
Onderdeel van de opdracht betreft de controle van projectafrekeningen. Betreffen dit alleen financiële projectafrekeningen of is ook sprake van duurzaamheidsaspecten / niet-financiële verantwoordingsinformatie in de projectafrekeningen? Zo ja, kunt u een toelichting geven op de aard en omvang van deze projectafrekeningen ten opzichte van het totale verwachte jaarlijkse aantal projectafrekeningen?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

Ja, alleen voor financiële projectafrekeningen. Subsidieverstrekkers zoals Provincies vergewissen zichzelf door bijvoorbeeld veldbezoeken en technische informatie door Staatsbosbeheerdeskundigen (ecologen, hydrologen, etc.) van de kwaliteit van de prestatieverplichtingen door de subsidieontvanger. De accountant heeft hierin (tot op heden) geen rol.

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Inschrijvingsleidraad1.5 OpdrachtB. Controle van de projectafrekeningen

123

Vraag

Kunt u een nadere toelichting geven op de maatregelen die zijn getroffen om de projectsubsidies centraal te monitoren (zowel inhoudelijk als financieel) en de adequate (financiële) verantwoording van de projectsubsidies te borgen? Hierbij kan onder meer gedacht worden aan:

- de beschikbaarheid van een actuele subsidiekalender met alle lopende projectsubsidies;
- periodieke interne audit op de verantwoorde subsidiabele kosten van de projectsubsidies;
- interne controle op de projectsubsidiedossiers voor aanvang van de accountantscontrole;
- integrale urenadministratie.

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

Voorafgaand aan een subsidieaanvraag vindt onafhankelijke toetsing plaats door een toetsingscommissie op zowel de financiële als de inhoudelijke aspecten van het betreffende project aan de hand van een checklist. Dit mondt uit in een advies aan de opdrachtgever en mandaathouder. Tevens heeft Staatsbosbeheer een onafhankelijke functionaris die de rol van coördinator projecten vervult. Zijn/haar rol is o.a. het monitoren van subsidies in relatie tot een juiste en volledige financiële verantwoording. De projectadministrateurs controleren de projectsubsidiedossiers aan de hand van een checklist voorafgaand aan accountantscontrole, zie bijlage "Inhoud projectdossier".

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Inschrijvingsleidraad1.5 OpdrachtB. Controle van de projectafrekeningen

124

Vraag

Vindt de controle van de projectafrekeningen alleen plaats aan het einde van het project of vinden ook – met name bij de grotere projecten in categorieën 3 en 4 – tussentijds controles plaats, mede gegeven de samenhang met de controle van de jaarrekening?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

Tussentijdse accountantscontroles vinden alleen plaats als de subsidieverstrekker hierom vraagt in de subsidiebeschikking. Dit gebeurt incidenteel. Voor de controle op de jaarrekening wordt steekproefsgewijs informatie uit projectdossiers opgevraagd als dit in de steekproef valt. Controle van projectdossiers in samenhang met de controle van de jaarrekening zijn tot nu toe niet van toepassing.

Nr:**Categorie** Inhoud**Betreft** Inschrijvingsleidraad1.5 OpdrachtB. Controle van de projectafrekeningen

125

Vraag

De opbrengsten van Staatsbosbeheer bestaan voor een aanzienlijk deel uit ontvangen subsidies van de provincies en omzet uit projecten (zijnde projectsubsidies). De controle van de jaarrekening en de controle van de projectafrekeningen lijken hiermee sterk met elkaar verweven te zijn. Heeft u in dit licht voorkeur voor controle van de projectafrekeningen door onze gespecialiseerde subsidiecontrolepraktijk of door het team die ook de jaarrekening controleert?

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

Wij hebben geen voorkeur.

Nr:**Categorie** Inhoud

- 126 **Betreft** Inschrijvingsleidraad1.5 OpdrachtB. Controle van de projectafrekeningen
Vraag
In de inschrijvingsleidraad is aangegeven dat op jaarbasis voor gemiddeld 25 projecten een verklaring bij de opgestelde verantwoording wordt gevraagd. Om een goede inschatting te kunnen maken van de hiermee gepaard gaande kosten en vereiste expertise, ontvangen wij graag een specificatie van de thans lopende projecten, inclusief vermelding van de subsidieregeling/van toepassing zijnde wet- en regelgeving en de totale geraamde subsidiabele kosten per project.
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Staatsbosbeheer heeft geen integraal overzicht van alle lopende projecten waarin de van toepassing zijnde subsidieregelingen en overige wettelijk regelgeving is opgenomen.
- Nr:**
- 127 **Categorie** Inhoud
Betreft Inschrijvingsleidraad1.4.5 Bijzonderheden relevant voor accountantscontrole
Tijdpad
Vraag
In het tijdpad is opgenomen dat op 1 februari 2020 kan worden gestart met de jaarrekeningcontrole. Kunt u aangeven of wij in het kader van onze inschrijving ervan mogen uitgaan dat alle door u op te leveren informatie en documentatie bij aanvang van de accountantscontrole beschikbaar is, mede gegeven de bevindingen van de huidig accountant hieromtrent in het accountantsverslag 2019?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Ja, daar mag u van uit gaan.
- Nr:**
- 128 **Categorie** Inhoud
Betreft Inschrijvingsleidraad1.4.5 Bijzonderheden relevant voor accountantscontrole
Tijdpad
Vraag
In het tijdpad is opgenomen dat op 20 november de controle op de hard close per 30 september afgerond dient te zijn. Kunt u aangeven wanneer normaliter gestart kan worden met de controle van de kwartaalcijfers en of u nog verdere specifieke wensen heeft ten aanzien van de hard close, bijvoorbeeld met betrekking tot de rapportage van de uitkomsten van onze werkzaamheden en bevindingen in het kader van de hardclose?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
"Data en rapportages Q3 zijn in principe beschikbaar rond 20 oktober. SBB verwacht dat de accountant in het kader van dynamisering van werkzaamheden zich een 'oordeel' vormt over de cijfers tot en met 30 september boekjaar. SBB verwacht daarmee de controlewerkzaamheden van de accountant op de jaarrekening beperkt kan worden tot de transacties in Q4 van het boekjaar en de eindstanden in het grootboek. "
- Nr:**
- 129 **Categorie** Inhoud
Betreft Inschrijvingsleidraad1.3.2 Organisatie ontwikkelingFinanciële administratie
Vraag
Wij begrijpen dat iedere divisie op dit moment nog zijn eigen administraties voert, waaronder de financiële administratie. In hoeverre bestaat het voornemen om deze administraties in het licht van de organisatieontwikkeling te centraliseren en/of te integreren? Zo ja, wanneer zal deze centralisatie/integratie naar verwachting zijn gerealiseerd?
Antwoord **Vrijgegeven:** 13-10-2020
Alle divisies voeren hun financiële administratie in Unit 4 BW in één administratie., met één totaal balans en verlies en winst rekening. Via intercompany boekingen worden de resultaten van de deelnemingen verwerkt in Unit 4 BW. Alle informatie is in Amersfoort beschikbaar.
- Nr:**

Categorie Inhoud
Betreft Inschrijvingsleidraad1.2 Aanbestedende dienstDe juridische structuur van Staatsbosbeheer

130 **Vraag**
In geconsolideerde jaarrekening van Staatsbosbeheer zijn onder meer de cijfers van Staatsbosbeheer zelf en de cijfers van Staatsbosbeheer Projecten B.V. en Energiehout B.V. opgenomen. Daarnaast blijkt uit paragraaf 1.4.1 Financiële administratie dat iedere divisie op dit moment haar eigen (financiële) administratie voert. Wij kunnen ons voorstellen dat ook interne transacties tussen de divisies plaatsvinden. Kunt u aangeven of een consolidatiestaat wordt opgesteld ten behoeve van de geconsolideerde jaarrekening en welke waarborgen zijn getroffen om intercompany transacties en transacties tussen divisies te elimineren ten behoeve van de geconsolideerde cijfers van Staatsbosbeheer.

Antwoord **Vrijgegeven: 13-10-2020**

"Bij de consolidatie werken we met een brugstaat; interne transacties en balansposities worden daarin geëlimineerd.
Interne transacties binnen SBB worden geëlimineerd door het gebruik van grootboekrekeningen voor interne transacties. Zo zijn er ook grootboekrekeningen voor interne transacties binnen de 'groep'."

Nr:
Categorie Inhoud
Betreft Inschrijvingsleidraad1.2 Aanbestedende dienstDe juridische structuur van Staatsbosbeheer

131 **Vraag**
Energiehout B.V. houdt een 25% belang in BioEnerco B.V., waarvan de controle op grond van de Inschrijvingsleidraad niet onder de reikwijdte van de aanbesteding accountantsdiensten valt. Kunt u aangeven wie de huidig accountant is van BioEnerco B.V. en of de jaarrekening en controleverklaring over het boekjaar van BioEnerco B.V. beschikbaar is voor het opstellen van de jaarrekening van Energiehout B.V. en de controle hiervan (ofwel voor 1 februari boekjaar t + 1)?

Antwoord **Vrijgegeven: 13-10-2020**

De jaarrekening 2019 van Bio Enerco BV is samengesteld door Deloitte op 18 februari 2020.

Nr:
Categorie Inhoud
Betreft Inschrijvingsleidraad1.1 Doel van de aanbestedingAanleiding aanbesteding

132 **Vraag**
In de zomer van 2016 zijn de accountantsdiensten door u aanbesteed voor de boekjaren 2016 tot en met 2018, met een optie tot verlenging van tweemaal twee jaar (dus tot en met boekjaar 2022). Op grond van onze beroepsregels dienen wij in het kader van onze cliënt en opdrachtacceptatieprocedure inzicht te verwerven in de reden dat een potentiële cliënt voornemens is van accountant te wisselen. Kunt u toelichten waarom geen gebruik wordt gemaakt van de optie de overeenkomst met uw huidige accountant nogmaals met twee jaar te verlengen?

Antwoord **Vrijgegeven: 13-10-2020**

Gezien de door de accountant aangegeven voorwaarde van substantiële verhoging bij verlenging van het contract voor de boekjaren 2021 en 2022 en de door de accountant neergelegde meerwerkclaim n.a.v de jaarrekeningcontrole 2019 heeft Staatsbosbeheer besloten dat het zich niet kan permitteren een substantiële prijsverhoging te accepteren. De markt heeft bij de aanbesteding een prijs bepaald en deze prijs is binnen de aanbestedingsregels in 2018 verhoogd. Een verdere structurele substantiële prijsverhoging staat op gespannen voet met de aanbestedingsregels.

Nr:
Categorie Inhoud
Betreft Rapportage interim-bevindingen en Accountantsverslag

133 **Vraag**
Zijn de bevindingen met betrekking tot de IT-omgeving inmiddels opgevolgd in 2020 en gekwalificeerd op volwassenheidsniveau 3? Indien gedeeltelijke opgevolgd, ontvangen wij graag een overzicht welke bevindingen wel en niet zijn opgevolgd

Antwoord**Vrijgegeven:** 13-10-2020

Zie bijlage IT-observaties accountant interimcontrole 2020 die momenteel loopt.

- Nr:**
- Categorie** Inhoud
- Betreft** Rapportage interim-bevindingen en Accountantsverslag
- 134 **Vraag**
- In hoeverre is de bevinding omtrent de urenregistratie in relatie tot de subsidieprojecten opgevolgd?
- Antwoord** **Vrijgegeven:** 13-10-2020
- Vanaf 2021 schrijven alle medewerkers van Staatsbosbeheer integraal uren, waarmee dit punt is opgelost
- Nr:**
- Categorie** Inhoud
- Betreft** Rapportage interim-bevindingen en Accountantsverslag
- 135 **Vraag**
- In hoeverre is de interne bezetting van Staatsbosbeheer op het juiste niveau om te waarborgen dat de planning gerealiseerd kan worden, zowel bij de hardclose als bij de jaareinde controle? Een en ander conform weergave in paragraaf 3.5 van de Rapportage interim-bevindingen.
- Antwoord** **Vrijgegeven:** 13-10-2020
- Deze achten wij op het juiste niveau.
- Nr:**
- Categorie** Inhoud
- Betreft** Management letter A11
- 136 **Vraag**
- Blijven de hardclose werkzaamheden ongewijzigd t.o.v. de werkzaamheden van PwC of worden er meer werkzaamheden verwacht? Zo ja, welke werkzaamheden betreffen dat?
- Antwoord** **Vrijgegeven:** 13-10-2020
- We streven naar verdere dynamisering van de werkzaamheden. Daarbij denken we aan tussentijdse voorraadinventarisatie, kasopnames en fysieke inventarisaties op de aanwezigheid van MVA en up-to-date subadministratie.
- Nr:**
- Categorie** Inhoud
- Betreft** Rapportage interim-bevindingen en Accountantsverslag
- 137 **Vraag**
- Zijn de bevindingen tijdens de interim controle over het boekjaar 2020 zodanig dat sprake kan zijn van een systeemgerichte controle aanpak? Indien niet, welke bevindingen uit boekjaar 2019 zijn wel opgevolgd en/of zijn er nieuwe bevindingen ten opzichte van 2019?
- Antwoord** **Vrijgegeven:** 13-10-2020
- De interimcontrole 2020 door de accountant is nog niet afgerond. Naar verwachting zal de controle-aanpak van de accountant over 2020 niet anders zijn dan de jaren daarvoor en met name gegevensgericht.
- Nr:**
- Categorie** Contract
- Betreft** SBB Prijzenblad Accountancy SBB
- 138 **Vraag**
- Is het mogelijk om inzicht te geven in de gemiddelde huidige kosten per projectverklaring in categorie 1 tot en met 3?
- Antwoord** **Vrijgegeven:** 13-10-2020

Nee dit inzicht wordt niet met inschrijvers gedeeld.